idA
in doopsgezind Amsterdam
maandblad van de doopsgezinde gemeente
jaargang 65
februari 2026
2

Prudentia door Jan Collaert de Oude (rond 1575); Museum Boymans van Beuningen.

THEMA: PRUDENTIA

3 – De Prudentia van Artus Quellinus
5 – Zeven deugden - thema in idA 2026
6 – Wolken kijken voor beginners
7 – Column: Apollo en Dionysos
8 – In gesprek met Erik Haas
10 – Mondig bondig; dáárom Doopsgezind
11 – Vertrek ds Ewoud Roos
12 – Uit de kerkenraad
13 – Gedicht van de maan
14 – In Memoriam
16 – Toelichting bij de Agenda
18 – Agenda
19 – Collectebestemmingen
20 – Kerkdiensten

Prudentia in de bijbel

Door Mieke Krebber

De term 'prudentia' wordt in het Nederlands op zeer verschillende manieren weergegeven: als bijvoeglijk naamwoord: tactvol, bedachtzaam, verstandig; als zelfstandig naamwoord: kennis van iets of ervaring in iets; verstand, inzicht, levenservaring.

In *The Interpreters' dictionary of the Bible* geeft Vernon H. Kooy onder het kopje *discretion and prudence* een overzicht van plaatsen in de Bijbel die het begrip prudentia illustreren. Hij beschrijft het begrip als volgt: het vermogen om vast te stellen wat passend is in een bepaalde situatie of wat bijdraagt om een bepaald doel te bereiken.
Het begrip staat in nauw verband met de kennis van God en draagt bij tot het leiden van een goed leven en het vermijden van kwaad.

Men moet dan allereerst denken aan de wijsheidsliteratuur
Spreuken (Spr. 1.1-3) [spreuken] Ze bieden wijsheid en zijn een leidraad in het leven… verdiepen het inzicht en bevatten wijze lessen voor rechtvaardigheid en eerlijkheid; en (Spr. 8.12) Ik, Wijsheid, ik woon bij Beraad door overpeinzing vind ik kennis.

Hoe een list verstandig kan zijn: Jozua 9: de Chiwwieten
de Gibeonieten genoemd) Het boek Jozua begint met de opdracht aan Jozua om het land ten westen van de Jordaan te veroveren voor de Israëlieten.
In hoofdstuk 9 besluiten de koningen ten westen van de Jordaan een verbond te sluiten; ze besluiten tegen Jozua te strijden.

Lees verder op pagina 2

Vervolg van pagina 1

De Chiwwieten (dorpelingen) bedenken een list. Ze sturen een gezantschap met het voorstel een vredesverdrag te sluiten. We willen ons aan u onderwerpen. Wij komen uit een ver land. Kijk, ons brood is op de lange reis verdroogd, onze kleren en sandalen zijn versleten en de winzakken gebarsten. De stamhoofden van Israël sluiten een verdrag. Maar al gauw komen ze erachter dat die Chiwwieten dichtbij wonen. Het verdrag hadden ze met een eed bekrachtigd. Ze kunnen de Chiwwieten dus niet doden. De stamhoofden voegen eraan toe: we kunnen ze voortaan voor heel Israël hout laten hakken en water laten putten. Jozua roept hen bij zich: waarom hebben jullie ons bedragen? De Chiwwieten: We hoorden dat de Heer uw God Mozes had opgedragen het hele land in bezit te nemen en alle inwoners uit te roeien. We werden doodsbang. Jozua: jullie zullen voor altijd onze slaven zijn. En dat zijn ze tot op de dag van vandaag.

Een verhaal dat illustreert dat tact erger kan voorkomen

Het verhaal van David, Nabal en Abigaïl in I Samuel 25:

David trekt op naar de woestijn. In Karmel woonde een rijk man, Nabal met zijn vrouw Abigaïl. Zij was mooi en helder van verstand en hij hard en gewetenloos. Nabals knechten gaan de schapen scheren. David stuurt de groeten naar Nabal en vertelt dat zijn mannen die herders bij het scheren hebben beschermd. Ik hoop dat u mijn knechten ook zult beschermen. Nabal: wie is die David? Daarop wordt David kwaad: 'te wapen!'. Abigaïl hoort ervan. Zij moet iets verzinnen om het onheil af te wenden. Ze verzamelt geschenken en zadelt een ezel en gaat David tegemoet. Ze valt hem te voet en zegt: schenk geen aandacht aan die domme praatjesmaker van een Nabal. David: Ik dank de Heer dat hij u op mijn weg hebt gestuurd. U dank ik voor uw verstandig optreden waarmee u hebt voorkomen dat ik me zou schuldig maken aan moord. Nabal sterft aan een hartstilstand en David trouwt met Abigaïl.

Giustino Menescardi
"Abigail overreedt David niet ten strijde te trekken tegen haar man Nabal."

De gelijkenis van de oneerlijke rentmeester (Luc. 16.1-9)

Een rijk man had een rentmeester. Hij hoort dat de rentmeester het bezit verkwistte. De rijke man zegt de rentmeester hem te ontslaan. De rentmeester sjoemelt met de schuldbekentenissen, in de hoop dat hij door de mensen wier schuld op papier was verlaagd wordt geholpen als hij op straat komt te staan. De heer prees de oneerlijke rentmeester, omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht.

Een gelijkenis waar menigeen geen raad mee weet omdat in een allegorische verklaring de rijke man zou staan voor God.

Ook in de **brieven van Paulus** vinden we een zinsnede die je in verband kunt brengen met prudentia: in de brief aan de Efeziërs schrijft hij: in Christus heeft God ons vol liefde uitgekozen ... en voorbestemd om in Jezus Christus zijn kinderen te worden, … Hij heeft ons in al zijn wijsheid en inzicht dit mysterie onthuld (Ef. 1.4, 8).
Bij Paulus gaat het dus om het inzicht van God.

Samenvatting

De schrijver van het artikel over prudentia beschouwt al deze woorden in het Hebreeuws en Grieks als verwijzingen naar eenzelfde houding: prudentia.

Naar gelang de situatie is prudentia weer te geven met slimheid, tact, wijsheid, leugentje om bestwil, misleiding om de ander te behoeden voor een misstap.
En in de bijbel bovendien: met het oog op de de wil van God en in overeenstemming met zijn geboden.

Hoog boven op de voorgevel van het Koninklijk Paleis op de Dam staan drie beelden: in het midden boven het timpaan staat Vrede, geflankeerd door Prudentia en Justitia. Aan de maker van de beelden, Artus Quellinus (1609-1668), werd in het kader van 750 jaar Amsterdam vorig jaar in het paleis een grote tentoonstelling gewijd.

De Prudentia van Artus Quellinus

Door Peter ter Veer

Deel van Prudentia voor de restauratie.

De uit Antwerpen afkomstige Quellinus werkte van 1650 tot 1665, samen met veertig medewerkers, in een groot atelier aan de Keizersgracht aan een omvangrijk en ambitieus iconografisch-sculpturaal programma voor het Amsterdamse stadhuis. Hij voorzag de Burgerzaal en de Vierschaar, waar recht werd gesproken, van beelden en (verhalende) reliëfs en op het dak vonden grote sculpturen van zijn hand hun plaats. Zijn Prudentia - 3,8 meter hoog, 3000 kilo zwaar en onlangs geheel gerestaureerd op het dak teruggeplaatst - laat duidelijk zien hoe in die periode kunst, politiek en 'verbeelding van de stad' met elkaar verweven raakten. Deze allegorische figuur belichaamt immers niet alleen een morele deugd, maar ook de intellectuele ambities van een stad die zichzelf zag als het nieuwe centrum van orde, welvaart en goed bestuur: het nieuwe Rome.

De keuze voor Prudentia - Voorzichtigheid of Wijsheid - was binnen Quellinus' iconografische programma geen toevallige. Zij draagt een spiegel in de rechterhand die verwijst naar zelfkennis en -reflectie, bedachtzaamheid en vooruitziendheid. Door in de spiegel te kijken kan men nagaan of het eigen handelen overeenstemt met het geweten, maar kan men ook het verleden zien dat achter ons ligt en waarvan geleerd kan worden.

Het tweede attribuut, een slang die om haar arm kronkelt, is een Bijbelse verwijzing naar voorzichtigheid, zoals te vinden in het Mattheus-evangelie (10:16): 'Zie, Ik zend u als schapen midden onder wolven; weest dan voorzichtig als slangen en argeloos als duiven'. De deugd van voorzichtigheid/wijsheid was voor Amsterdam cruciaal: de stad presenteerde zichzelf als een republikeins handels-centrum dat, ondanks zijn macht, bestuurd werd door rationele besluitvorming en zorgvuldig beleid. In een tijd van internationale handel, politieke spanningen en economische risico's gold prudentie als hoeksteen van goed bestuur.

De plaatsing van de Prudentia binnen de context van het stadhuis versterkt haar betekenis. Het gebouw - ontworpen door Jacob van Campen - was opgevat als een manifest van de politieke en morele identiteit van Amsterdam. Het iconografische programma moest het republikeinse bestuur legitimeren door te verwijzen naar klassieke deugden en historische voorbeelden. Hierbinnen fungeert Prudentia als morele leidraad voor magistraten en burgers. Zij belichaamt de noodzakelijke eigenschap van de bestuurders die in dit gebouw hun beslissingen zouden nemen. Daarmee was zij niet alleen een decoratief element, maar tegelijkertijd een visueel en educatief instrument dat de morele grondslagen van het stadsbestuur verbeeldde.

De manier waarop Quellinus deze allegorie vormgaf, is kunsthistorisch van groot belang. Zijn stijl, sterk beïnvloed door het werk van Rubens en de Italiaanse barok die hij kende van zijn tijd in Italië en zijn contact met het oeuvre van Bernini, combineert dramatische levendigheid met een verfijnd classicistisch evenwicht.

Lees verder op pagina 4

De Prudentia toont een krachtige plastische modellering, waarin de contrapost-houding, sierlijke draperieën en subtiele mimiek samengaan. Prudentia straalt zowel waardigheid als beweging uit. Dit maakte zijn werk bijzonder vernieuwend binnen de Noordelijke Nederlanden, waar de beeldhouwkunst tot dan toe minder uitgesproken barok was. Quellinus introduceerde er een monumentale sculpturale taal die nog decennialang navolging zou krijgen.

Daarnaast is de Prudentia bovendien representatief voor de ambitie om sculptuur en architectuur te verenigen tot één coherent geheel, zoals in de 20e eeuw de bouwbeeldhouwkunst zou leiden tot een soortgelijke samensmelting van de twee, met als voorbeelden de Beurs van Berlage en het Scheepvaarthuis. Quellinus werkte nauw samen met Van Campen, waardoor de sculpturale elementen niet louter versiering zijn, maar integraal onderdeel van de architectonische structuur. Dit sluit aan bij het classicistische ideaal van het Gesamtkunstwerk, waarin beeldhouwkunst en bouwkunst elkaar versterken. De Amsterdamse uitvoering van dit principe geldt als een van de meest indrukwekkende in Noord-Europa en bracht de stad internationale roem.

Tenslotte weerspiegelt de Prudentia een bredere ontwikkeling binnen de zeventiende-eeuwse kunst: het streven naar morele educatie via visuele middelen. In een tijd waarin allegorie een krachtig instrument was om complexe ideeën te communiceren, slaagde Quellinus erin om abstracte deugden overtuigend tastbaar te maken. Zijn Prudentia is daarmee niet slechts een kunstwerk, maar een sculpturale verbeelding van het zelfbeeld van de Republiek - een natie die zichzelf zag als rationeel, vooruitziend en geworteld in klassieke eruditie. En zo staat de Prudentia symbool voor de bloei van de Amsterdamse staatskunst, de culturele ambities van de Gouden Eeuw en de blijvende invloed van Quellinus' barokke beeldtaal op de kunst van de Lage Landen.

Gerestaureerde Prudentia op tentoonstelling 'Hoog!; kijk omhoog' in Paleis op de Dam (2024). Foto: Jeroen van der Meyde.

Zeven deugden – Thema voor idA 2026

Met de redactie van idA proberen we elk nummer in het teken te stellen van een bepaald thema. Zo heeft de lezer er de afgelopen jaren al een aantal zien passeren. Voor de komende tijden leek het ons goed te gaan werken met een jaarthema. Niet als dwingend harnas, maar meer als een vrije toetssteen.

Zo leek het ons voor het komende jaar 2026 zinvol uit te gaan van de 'zeven deugden'. Vier daarvan werden benoemd in de Griekse oudheid, door de filosoof Aristoteles (5 eeuw v.C.), de 'kardinale' deugden. Daarna kwam Paus Gregorius (6e eeuw n.C.) met een toevoeging van drie 'christelijke' deugden.

Alle zeven als antwoord op de vraag: "hoe goed te leven?"
De bouwstenen van de deugdenleer, kortom, richtlijnen voor deugdzaam handelen.

Prudentia	– ***voorzichtigheid, verstand en wijsheid***
Justitia	– ***rechtvaardigheid en rechtschapenheid***
Temperantia	– ***matigheid en zelfbeheersing***
Fortitudo	– ***moed , kracht en standvastigheid***
Fides	– ***geloof, ook wel aangeduid als Pietas***
Spes	– ***hoop***
Caritas	– ***naastenliefde en liefdadigheid***

Het is niet ons idee om de lezers mee te slepen naar allerlei theoretische diepten. Maar als u zich geprikkeld voelt tot een eigen inbreng … dan bent u van harte uitgenodigd.

De redactie

"Alle zeven deugden als antwoord
op de vraag: "hoe goed te leven?"
De bouwstenen van de deugdenleer, kortom,
richtlijnen voor deugdzaam handelen."

Francesco Pesellino (ca. 1422-1457): de Zeven Deugden(ca. 1450).

Wolken kijken voor beginners

Door Albertine Wendte-Voncken

Toen ik bij de lokale boekwinkel was om een boek te zoeken bij het thema "Prudentia" zag ik dit boek liggen en ik moest het hebben. Al moest ik wel het thema een beetje buigen, maar het hoefde niet van ver te komen.

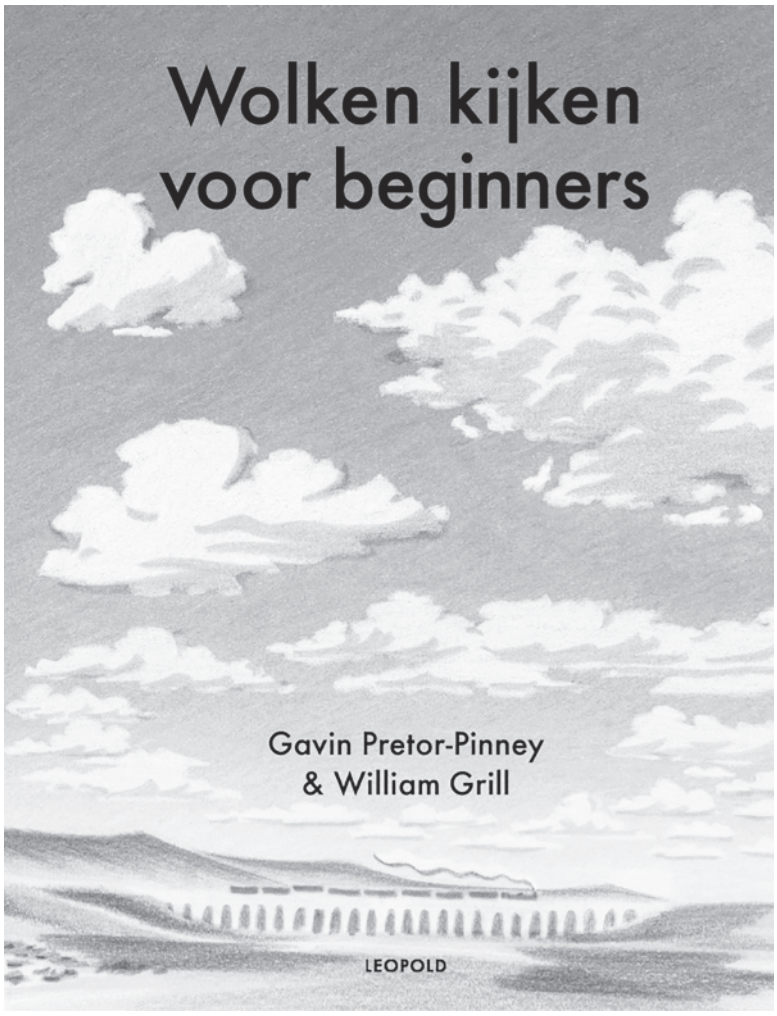

Bij Prudentia denk ik namelijk aan voorzichtigheid en kuisheid, maar ook aan matigheid en aan genieten van de kleine dingen in het leven zonder dat het veel hoeft te kosten. Kijken naar wolken is zo'n waardevolle, kosteloze bezigheid, die je altijd kan beoefenen, die je tot rust kan brengen en soms even in verbinding kan laten voelen met iets groters.

"Wolken kijken voor beginners" is een prentenboek, gebaseerd op The Cloud Spotters Guide van Gavin Pretor-Pinney. Voor dit boek werkte hij samen met William Grill, die de teksten voorzag van prachtige prenten.

Ik las "The Cloud spotters guide" zo'n twintig jaar geleden. Het is een heerlijk boek waarin per hoofdstuk een wolkentype of andere hemelverschijning werd beschreven met bijbehorende anekdotes en dat klinkt een stuk saaier dan het is. De auteur heeft namelijk een heerlijk onderkoelde Engelse schrijfstijl en weet het hele boek geanimeerd te vertellen over alle verschillende soorten wolken. Ook in dit boek heeft hij een speelse schrijfstijl. "Omdat de Cumulonimbus wolken de rockstars van de wereld zijn, hebben ze de neiging om te gaan met een flinke groep volgers."

Parallel aan dat boek is "Wolkenkijken voor beginners" ingedeeld op wolkentype, maar hier zijn het de spreads (de dubbele pagina's) en niet de hoofdstukken, die één wolk of andere luchtverschijnselen beschrijven. Er zijn vier secties in het boek, die starten met een overzichtsillustratie, als een soort inhoudsopgave. Er zijn vooral veel prenten, maar er wordt ook wat verteld over de natuurkundige achtergrond, over geschiedenis en vooral veel over wolken.

De prenten van William Grill hebben door het gebruik van kleurpotlood een zachtheid, die bij de hemel hoort, maar ook de woeste onweerswolken maken in zijn stijl veel indruk. Zelfs de saaie stratus en altostratus weet hij prachtig weer te geven. Hij heeft verschillende prenten, waaronder overzichtsplaten, als een kinderencyclopedie, maar ook prenten van weidse landschappen, die doen denken aan de prenten van Linde Faas, waarover ik eerder schreef.

Je kan het boek zelf lezen als volwassene, de prenten bekijken en weer even in je eigen kinderlijke verwondering stappen. Op die manier kan je het ook met een jonger kind bekijken en samen genieten van de prachtige platen en heldere uitleg. Een ouder kind kan het zelf lezen zoals een non-fictie informatieboek of gebruiken om een spreekbeurt over te houden. Een nog iets ouder kind of misschien jij zelf wel, raad ik aan om ook de Cloud Spotters Guide erbij te pakken en je verwonderen over alle informatie die er is over wolken. En hopelijk geeft dit boek, of eigenlijk deze beide boeken, je een zetje om zelf, weer eens wat vaker naar boven te kijken, samen met het kind uit jouw omgeving of het kind in jezelf, je te verwonderen en je misschien weer even onderdeel te voelen van een groter geheel.

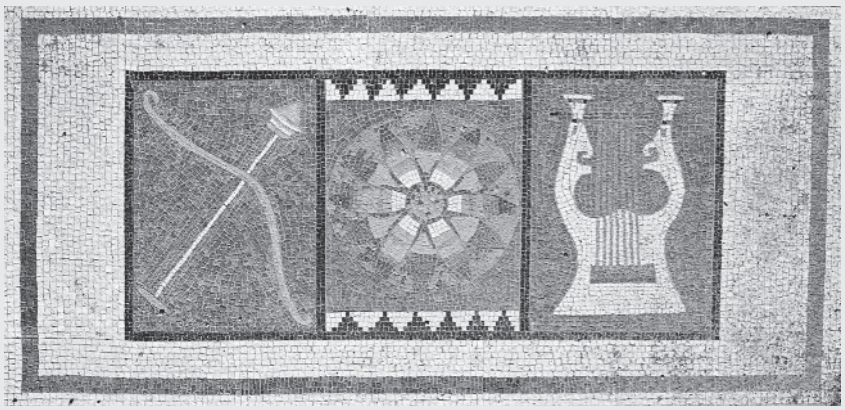

Apollo en Dionysos

Door Karen Lammers

Prudentia heeft verschillende betekenisnuances. Het is een gelaagd begrip dat niet met een enkel woord te duiden is en de omschrijvingen werken samen om tot een aanvoelen te komen waar het bij dit begrip om gaat.

De omschrijvingen zijn verstandige, weloverwogen keuzen te maken, zelfkennis en het vermogen tot zelfbeheersing. En verder nog vooruitzien, wijsheid en voorzichtigheid. Een kwaliteit dus die evenwichtigheid brengt en grond biedt voor een solide basis.

Ik stel me een langzaam voortschrijden voor, het overdenken en met zorg zetten van iedere stap, veilig en geborgen. Als grondhouding een prima streven. Het is verstandig om de dingen met prudentia tegemoet te treden, het kan ons voor veel ellende behoeden.

Toch werkt het in het leven niet altijd zo. Als ik mijn levensloop zo overdenk en terugkijk op hoe de dingen tot nu toe zijn gegaan, is er op die momenten die een cruciale invulling hebben betekend en richting hebben gegeven altijd sprake geweest van een sprong in het diepe. Bij grote beslissingen is er natuurlijk enige afweging, maar doorslaggevend is vooral een goed gevoel zonder de consequenties geheel te kunnen over-zien. Het prudente schuurt met meer onstuimige kwaliteiten als spontaniteit en je ergens enthousiast in gooien, kwaliteiten die mij ook kunnen bekoren.

Uiteindelijk zijn beide nodig, het ordelijke en het intuïtieve. Ik herinner me een ingezonden brief in het wetenschappelijk tijdschrift Science van nobelprijswinnaar Szent-Györgyi, alweer een tijd terug, die zeer waarschijnlijk geïnspireerd door Nietzsches' Geburt der Tragödie, deze wrijving beschreef als uitersten van uiteenlopende karakters en visies, namelijk het 'apollinische' en het 'dionysische'. Apollo is naast de god van het licht en de profetie, van heling en onverwachte dood, van dichters, in het bijzonder ook de god van orde, rust en methode. Dionysos is de god van de extase en feesten, bevrijder van zorgen, van vegetatie en wijnbouw en van tragedie. Zijn artikel heeft me toentertijd geholpen om het academische waarin ik toen net mijn draai aan het vinden was beter te begrijpen en daarmee ook mezelf. Focus van zijn commentaar was de onderzoeksinsteek van beide karakters en gevolgen die het heeft voor projectaanvragen en het verkrijgen van onderzoeksgelden. Waar het apollinische 'neigt naar het verder ontwikkelen en perfectioneren van gevestigd onderzoek', opent het dionysische 'vertrouwend op de intuïtie waarschijnlijk nieuwe, onverwachte onderzoeksrichtingen'. En terwijl het apollinische naar zijn aard toekomstige onderzoekslijnen duidelijk voor ogen heeft, volgt het dionysische zijn intuïtie, 'vermoedelijk een soort onbewust redeneren waarvan alleen de uitkomst in het bewuste naar boven komt' en kent slechts de richting die het in het onbekende op wil gaan. Overbodig te zeggen dat in de apollinisch-georiënteerde samenleving het dionysische een beetje in de verdrukking komt.

Hoewel verschillend, zijn beide van belang en voeden elkaar. Prudentia is een staat van zijn die tijd neemt en met tijd komt er kalmte en herstel van balans, tussen verstand en emotie ook. Misschien is prudentia iets van de rijpere leeftijd, wanneer door levenservaring een innerlijke wijsheid verkregen is na het proeven van alle facetten van het leven. Een streven om dingen die niet goed hebben gewerkt te voorkomen. En dan is de onstuimigheid en geniale onbezonnenheid iets van de jeugd, een kracht die de prudentia uitdaagt, prikkelt en levend houdt.

Een aantal van onze leden en vrienden woont niet in de regio Amsterdam, maar ver daarbuiten. Toch zijn zij vaak zeer betrokken. De redactie sprak met één van hen. Zr Els Kracht – Kousbroek (nu in de zeventig) woont in IJsselstein. Rond haar 19e werd zij gedoopt als lid van onze Amsterdamse gemeente. Na een leven vol omzwervingen is zij kortgeleden hier in Amsterdam weer lid geworden. Zij vertelt:

In gesprek met Eric Haas

Door Thijs van Hoogstraten

Eric Haas is van 1970. Hij studeerde af aan de TU Twente en werkte daarna een aantal jaren in het bedrijfsleven, in binnen- en buitenland. Ruim twintig jaar geleden 'verruilde hij het driedelig grijs voor creativiteit' zo zegt zijn website. Sindsdien werkt hij als zelfstandig ondernemer aan ideeën en projecten die hij zelf bedenkt en initieert. Zijn projecten beogen altijd het creëren van maatschappelijke meerwaarde. Eric is, na enkele jaren als vriend van de gemeente te zijn geweest, in 2024 gedoopt. In idA van december van dat jaar is aandacht gegeven aan zijn belijdenis. Nu maken we wat uitgebreider kennis.

Eric, vertel hoe je bij onze Amsterdamse gemeente terecht bent gekomen?
"Ja, daar ging het nodige aan vooraf. Opgegroeid ben ik in Dordrecht en Dieren, wel in een christelijk gezin, maar niet altijd heel inlevend. Het geloof bracht voor mij geen vreugde met zich mee. Ik onderging het als een verplicht nummer. Daarna heb ik in Twente gestudeerd en ben gaan werken in de bankwereld. Een gouden kooi, zo voelde dat, voor iemand die meer idealist dan realist wilde zijn en is. Rond 2004 ben ik daar uitgestapt. Daaraan ging vooraf dat ik in mezelf vastliep en een tijd behoorlijk ziek ben geweest. Er moest wat veranderen en wel rigoureus. Die periode heb ik gebruikt als springplank naar een bestaan als zelfstandig ondernemer. Ik ging naar Spanje, leerde de taal en ben professioneel gaan fotograferen. Vervolgens heb ik allerhande innovatieprojecten opgezet, waaronder het hergebruiken van historische forten, een formule en netwerk van co-work plekken, een 'conceptstore' voor de distributie van voedsel van de boer naar het bord (zogenaamde korte keten). Tegelijkertijd heb ik die periode gebruikt om mezelf een beetje opnieuw uit te vinden. 'Twintig jaar in de woestijn', zo noem ik het wel eens."

Ga verder
Hoewel ik het geloof niet heel positief had ervaren, had het toch ook nog steeds een belangrijke plek in mij. In 2000 verhuisde ik naar de Staringstraat en kwam via mijn buren in contact met de Doopsgezinde Kerk. De sfeer sprak mij aan. Ik heb vervolgens een aantal jaren deelgenomen aan een bijbelkring onder leiding van Henk Leegte. Dat vond ik leuk en boeiend, maar de kerkdiensten trokken me niet meteen. Die deden mij te veel denken aan het keurslijf uit mijn jeugd.
Op latere leeftijd, nu zes jaar geleden, werd ik vader van onze mooie en lieve dochter Wende. Helaas gingen de moeder en ik kort daarna uit elkaar. Dat zijn een paar moeilijke jaren geweest. Nu loopt dat gelukkig allemaal weer goed, en kan ik co-ouder zijn.
In die moeilijke jaren werd ik gesteund door veel vrienden en familie. Een van hen was mijn bijna-buurman Henk Leegte. Henk heeft mij geholpen via een aantal lange gesprekken, terwijl wij door een - vanwege Covid - volstrekt verlaten stad liepen.

En zo zat ik op een zondag in de Singelkerk. Daar werd ik opeens diep geraakt door de woorden van de voorganger. Ewoud Roos. 'Het huis van God', de ruimte, de mensen. Zo kan het dus ook, voelde ik. Dat ontroerde mij. Vanaf toen ben ik vaker geweest. Later deed ik belijdenis en kreeg ik de zegen. En sloot me opnieuw aan bij een bijbelgroep. Dat is nu ruim een jaar geleden.
Na die twintig jaar in de woestijn helpt dit alles mij om te bedenken hoe ik verder wil, in het werk en in het leven. Er is een groot besef van 'onbenutte potentie' en van nieuwe uitdagingen."

Wat staat voor jou centraal in je geloof?
"Dit is wel een massieve vraag, die uitgaat van een concreet geloven.
Ik vraag me altijd af of ik dat wel heb. Geloven gaat voorbij het weten, zei ik in mijn belijdenis. Het woord klinkt bij mij ook via muziek, natuur en kunst en in het contact met anderen. Het laat zich niet beredeneren. Het is de kracht die je gaande houdt, en het vertrouwen dat er een bedoeling is.

Ken je dat gedicht van Hendrik Marsman? *..ontgin, waar niemand vruchtbaarheid vermoedt, elke woestijn heeft zijn wel; geloof onafgebroken: hier móet water zijn** Dat verwoordt mooi mijn levensweg, als je het me zo vraagt. In mijn werk vertaal ik dit wel naar de kracht van het vertellen, van het narratief. Ik ben veel met mijn stem bezig en sinds vorig jaar ook met stem- en klankheling. Dit jaar start ik bovendien met het maken van podcasts, allereerst voor een externe klant over internationale financiën en fiscaliteit. Ook al lijkt dit wellicht saaie materie, ik probeer altijd een sprankeling toe te voegen; een vonk die over kan springen, een bron die leven kan wekken."

Wat maakt je soms angstig in deze tijd?
"Natuurlijk volg ik de politieke ontwikkelingen op de voet. Maar weet je, mijn zorg is wel dat er zo weinig gelachen wordt. Iedereen is maar boos. Daar komt de wereld niet verder mee! Tegelijkertijd heb ik de hoop dat er altijd weer tegenbewegingen zijn. En: *'Never waste a good crisis'*. Een probleem biedt altijd een kans, een crisis kan ook een cadeau zijn."

Welk bijbelverhaal spreekt je bijzonder aan?
"Ik moest wel even nadenken: de verloren zoon? Of beter nog: Job. Hij raakt alles kwijt, maar houdt vertrouwen en houdt toch vol, en krijgt een nieuw begin. Heel kort gezegd hoor."

Je maakt muziek, ook bij ons, welke muziek is je favoriet?
"Ik zing, speel gitaar en zou heel graag piano kunnen spelen. Ik moet zeggen dat het reproduceren niet mijn sterke kant is, liever doe ik aan improviseren. In de kerk heb ik een zwak voor Huub Oosterhuis, en Taizé.
Ik zing in twee koren en in onze gemeente soms in het kwartet in de dienst. Dat is voor mij wel heel mooi, zoals laatst dat prachtige Geistliches Lied van Brahms. Ik hou van veel muziekstijlen. Binnen klassiek heb ik een zwak voor J.S. Bach. Een absolute favoriet is diens dubbel-vioolconcert BWV 1043. Die CD kreeg ik cadeau in mijn jonge jaren. Grijsgedraaid heb ik die".

Heb je een boek dat je ons lezers zou willen aanraden?
"Ja zeker. Dat is Leven en lot van Vasili Grossman. Het gaat over Rusland in de Tweede Wereldoorlog, de slag om Stalingrad, beschreven vanuit meerdere kanten en personen.
Het laat zien, hoe verlammend onderdrukking kan zijn, hoe dom het is om oorlog te voeren, maar ook waartoe mensen met de rug tegen de muur toch nog in staat zijn. Een epos is het, ruim 800 pagina's, zoals Tolstoj's Oorlog en vrede. Het mocht eerst niet worden gepubliceerd, pas begin deze eeuw is het in het westen vertaald. Heel prachtig, nog steeds.".

Wat zou je graag aan Doopsgezind Amsterdam willen meegeven of adviseren?
Om ook zoveel mogelijk te luisteren naar de signalen die je lichaam je geeft (bijvoorbeeld pijn, spanning, warmte, et cetera). We blijven argumenteren en proberen elkaar te overtuigen. Veel zenden en weinig ontvangen. Maar we bereiken daar vaak weinig mee en het kost veel energie. Ons lichaam daarentegen geeft vrijwel altijd feilloos aan wat voor ons waar is en goed voelt. Als we dat aannemen kunnen we een gezondere koers varen, meer in contact met onszelf en de ander."

Eric, zo is dit een veelkleurig gesprek geworden. Veel dank!
En "bon voyage" binnen en buiten onze gemeente.

** Het complete gedicht van Marsman staat elders in dit blad.*

Als tamelijk verse vriend van de Singelkerk schafte ik onlangs een leuk en interessant, door het Doopsgezind Seminarium in maart 2025 uitgegeven boek aan. Het is getiteld 'Mondig bondig; dáárom Doopsgezind'. Het geeft in een achttal hoofdstukken een uitstekend inzicht in de vraag wat dat nu eigenlijk is, doopsgezind zijn.

'Mondig bondig; dáárom Doopsgezind'

Een korte bespreking

Door Peter ter Veer

De flaptekst van het boekje vermeldt: 'Acht doopsgezinde kernwaarden. Samengevat in acht achtergrondstukken en zestien gesprekken. Over wat doopsgezinden bindt, waarin zij verschillen, waarin mensen elkaar vinden en waarin niet. Daarom Doopsgezind'. De Mennonite World Conference vat de belangrijkste doopsgezinde kernwaarden nogal bondig samen: 'Following Jesus, Living out Unity, Building Peace'. In 'Mondig bondig' worden deze kernwaarden verder uitgewerkt aan de hand van acht pijlers of identiteitsvormende overtuigingen. Zo worden, onder andere, de volgende thema's behandeld: 'volwassendoop en persoonlijke belijdenis', 'het avondmaal', 'opstaan voor rechtvaardigheid', 'de schepping behouden', 'samen de Bijbel interpreteren' en 'diaconie'. Een complete 'doopsgezinde canon' wordt daarmee overigens geenszins gepretendeerd.

Ieder hoofdstuk valt uiteen in drie verschillende delen. Het bestaat allereerst uit een interview met niet-doopsgezinden. Wat willen die nu eigenlijk weten over bovengenoemde thema's, welke vragen leven er bij hen ten aanzien van bijvoorbeeld de volwassendoop? Deze interviews zijn verhelderend en de vragen die erin aan de orde komen voor matig ingewijden zoals ik erg herkenbaar. Daarop volgt een gesprek tussen mensen bínnen de doopsgezinde geloofsgemeenschap: wat denken zij vanuit hun doopsgezinde achtergrond over het betreffende thema? Afgesloten wordt steeds met een populairwetenschappelijke 'verdieping' waarbij, bijvoorbeeld bij het thema 'avondmaal', ingegaan wordt op wat de Bijbel vertelt over het avondmaal en hoe wij brood en wijn als symbolen kunnen lezen. Naast die Bijbelse achtergrond, wordt in veel hoofdstukken aandacht besteed aan geschiedkundige achtergronden en wordt eveneens gereflecteerd op welk belang een thema in het huidige tijdsgewricht vertegenwoordigt of zou kunnen vertegenwoordigen.

Hoewel met name de interviews hier en daar misschien wat wijdlopig zijn, de gesprekspartners wel eens iets te ver van het onderwerp afdwalen en een iets strengere redacteurshand hier en daar op zijn plaats zou zijn geweest, heb ik het informatieve boek met veel plezier en interesse gelezen. Het heeft mijn kennis van het dopers gedachtengoed vergroot, op veel vragen kreeg ik antwoord en het heeft mij over nogal wat van de thema's aan het denken gezet. Daarnaast kan het boek voor iemand die er wel eens aan denkt lid te worden van de Singelkerk, belijdenis te doen, dienen als een toetssteen: hoe verhoud ik me ten opzichte van de in het boek beschreven thema's, waar kan ik mij in vinden en waarin niet?

Vooral de verdiepingen stellen je voor nogal wat vragen naar hoe iemand in de wereld van vandaag zijn of haar leven vanuit de beschreven doopsgezinde kernwaarden vorm kan geven. Iedere tijd stelt zijn eigen eisen, roept nieuwe vragen op en vraagt om doordachte antwoorden. Een werkelijk levende kerk voert daarover een continu gesprek. De reflecties in het boek zetten tot zo'n gesprek zeker aan. Het boek werd samengesteld vanuit de educatieve behoefte naar nieuw gespreksmateriaal dat bijvoorbeeld gebruikt zou kunnen worden voor allerlei belangstellenden en belanghebbenden, zoals catechisanten, maar dat tevens zou kunnen dienen als gespreksstof binnen doopsgezinde gemeenten. Het zou mooi zijn wanneer, in Bijbelkringen of anderszins, deze kernwaarden ook binnen onze gemeente besproken zouden worden. Want in je eentje een boek als 'Mondig bondig' lezen is mooi en verrijkend, maar pas in een gesprek met anderen daarover is, lijkt mij, echt 'winst' te behalen.

'Mondig bondig; dáárom Doopsgezind' is voor tien euro te bestellen via de site van het Doopsgezind Seminarium.

december & januari

Vertrek ds Ewoud Roos

Met pijn in het hart, maar met respect en dankbaarheid, willen wij u informeren over het vertrek van onze predikant, ds Ewoud Roos. Na zorgvuldige overweging heeft hij aangegeven niet terug te kunnen keren als predikant in onze gemeente. De kerkenraad betreurt dit, maar heeft er uiteraard alle begrip voor.
Wij willen dit vertrek niet ongemerkt voorbij laten gaan. Ewoud heeft veel betekend voor onze gemeente, en dat willen wij graag samen tot uitdrukking brengen. In goed overleg met Ewoud zal er geen afscheidsbijeenkomst plaatsvinden. Graag nodigen wij alle gemeenteleden, vrienden en belangstellenden uit om een persoonlijke brief of kaart aan Ewoud te schrijven. Dat willen we graag in gezamenlijkheid doen, om samen onze dankbaarheid en waardering te beleven en dit afscheid bewust te markeren.
Het gezamenlijke moment om een brief of kaart te schrijven, zal plaatsvinden op zondag 8 maart 2026 na de dienst, in de Singelkerk. Mocht u hierbij niet aanwezig kunnen zijn, dan kunt u uw inzending ook per post versturen naar Doopsgezind Amsterdam, Singel 452, 1017 AW Amsterdam of per e-mail aanleveren via secretaris@doopsgezindamsterdam.nl, onder vermelding van 'Vertrek Ewoud', tot en met zondag 8 maart.
De kerkenraad zal alle inzendingen bundelen en deze namens u aanbieden aan Ewoud. Wij hopen op deze manier op een warme en betrokken wijze afscheid te kunnen nemen.

Samenvatting:

- Formaat brief/kaart aan Ewoud: maximaal A4, enkel- of dubbelzijdig
- Aanleveren: tot en met zondag 8 maart 2026
  - ✉ per post: Doopsgezind Amsterdam, Singel 452, 1017 AW Amsterdam
  - @ of per e-mail aan Liesbeth: secretaris@doopsgezindamsterdam.nl
- Vragen? Mail of bel onze secretaris Liesbeth Groeneveld (ma., di. of do., 020 6246573).

Bericht van ds Ewoud Roos

Van harte wil ik U, broeders en zusters, vrienden en vriendinnen van onze Gemeente, danken voor de afgelopen 15 jaar.

Op 1 november 2010 kwam ik als predikant bij U in dienst. Later vond mijn proponentsaanstelling plaats, ik was immers opgeleid tot Nederlands Hervormd predikant. En afgelopen 1 januari is mijn dienstverband met de VDGA beëindigd.

Ik kijk met een vol hart terug op alles wat ik bij en met U heb beleefd. Deze herinneringen, ook van de verdrietige gebeurtenissen binnen onze Gemeente, zijn me dierbaar en blijven bij mij. Net als de serieuze en ook zo vrolijke momenten met de collega's uit 'het team'.

Na iedere keer dat ik in een dienst mocht voorgaan, op het Singel of elders, gaven wij elkaar een hand en wensten wij elkaar het allerbeste. Dat doe ik nu ook graag, via dit bericht, in dit kerkblad.

Tot slot, op het Rijpenhofje in de Jordaan blijf ik wonen. Dat doet mij goed en houdt de band in stand. Ik denk erover na hoe ik de komende jaren mijn werkzame leven ga invullen. Amsterdam is klein, we komen elkaar zeker nog tegen. Dat de Eeuwige ons altijd moge blijven zegenen en behoeden, als een steun in onze rug, de grond onder onze voeten en het Licht in ons hart.

Ewoud Roos
Amsterdam, 26 januari 2026

P.S. Met een Bijbelkring hebben we een enkel jaar geleden een boekje samengesteld met lievelingsgedichten. Ik koos toen een vers uit de bundel 'Een wankel evenwicht' van Wim Schulte Nordholt. Ik zou het nog steeds uitkiezen:

Winterbos

God laat de mensen niet meer los.
Hij houdt ze vast van eeuw tot eeuw.
Het is als in een winterbos
de zwarte stammen van de sneeuw

als tekens van Gods grote trouw:
het duister heeft een witte grond
en in het land van leed en rouw
glanst het geheim van Gods verbond.

Want alles wat God ooit begon
dat rondt Hij af als een gedicht.
Kijk, in de donkre horizon
achter de bomen wordt het licht.

december & januari

Benoeming ds Essemie van Dunné

De kerkenraad heeft besloten om Essemie van Dunné te benoemen tot predikant van onze gemeente per 1 januari 2026. Velen van ons dachten wellicht dat zij deze titel al had, maar sinds haar betrokkenheid bij onze gemeente in 2012 was Essemie formeel in dienst als jeugdwerker en pastoraal medewerker. Met deze stap geven wij uitdrukking aan onze waardering voor haar staat van dienst in opleiding en ervaring en haar professionele inzet voor onze gemeente en formaliseren wij de feitelijke aard van haar werkzaamheden als predikant. Het predikantenteam voor onze gemeente zal vanaf 1 januari 2026 bestaan uit Essemie van Dunné en Henk Leegte. Wij kijken ernaar uit om samen met dit team de toekomst van onze gemeente verder vorm te geven.

Betrokkenheid ds Jan van Aller

Ds Jan van Aller heeft onze uitnodiging om onze vaste gastpredikant te blijven aangenomen. ds Jan van Aller was eerder predikant in verschillende PKN-gemeenten en vlootpredikant bij de Koninklijke Marine. Sinds 2020 is hij geestelijk verzorger bij de politie, waar hij voltijds werkt. Wij zijn verheugd dat hij naast deze baan bereid is maandelijks voor te blijven gaan in onze gemeente en danken hem voor zijn betrokkenheid. Wij kijken ernaar uit om de samenwerking verder te verdiepen in verbinding met de kerkenraad en het predikantenteam.

Herbenoeming leden Stichting Beheer

De kerkenraad besloot in de vergadering van december om de bestuursleden van de Stichting Beheer te herbenoemen. De Stichting Beheer zet zich in voor het beheer van de financiën en het vastgoed van de gemeente. Per 1 januari 2026 bestaat het bestuur van de Stichting Beheer uit: Oldrik Verloop (voorzitter), Norma van den Berg (secretaris), Ernst Gülcher (penningmeester), Tim de Booys en Jan Jaap Hangelbroek. De kerkenraad is de leden van de Stichting Beheer erkentelijk voor hun inzet voor de gemeente en kijkt ernaar uit om de goede samenwerking voort te zetten.

Bestuur Rijpenhof

De kerkenraad heeft Kees Blokland bereid gevonden om het bestuur van het Rijpenhof te versterken. Kees heeft zich jaren tomeloos ingespannen voor het Dopersgesprek, als voorzitter van die commissie. Wij wensen Kees veel succes en plezier in zijn nieuwe rol en we zijn verheugd dat samen met Elma Schlecht en Maaike Rijken het bestuur daarmee op volle sterkte is. In het Rijpenhof wonen 55-plussers en twee studentbeheerders. Midden in de stad vormt het Rijpenhof een bijzondere woongemeenschap in verbinding met onze gemeente.

ADS: over CMERK en veilige kerk

Bij de kerkenraadsvergadering in december was Miekje Hoffscholte, voorzitter van het bestuur van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit (ADS), te gast. We spraken over de toekomst van doopsgezinden in Nederland en de ondersteuning die de ADS biedt aan gemeenten. Miekje vertelde over CMERK, de Europese Mennonietenconferentie.

CMERK

CMERK vindt plaats van 14–17 mei 2026 in de Rijtuigenloods in Amersfoort. Het thema is *Dansen in de stroom*. Doopsgezinden uit heel Europa (en daarbuiten) komen tijdens CMERK samen voor workshops, inhoudelijke discussies en ontmoeting in broederschap. Inschrijving is geopend en belangstellenden zijn van harte uitgenodigd om deel te nemen. Van harte aanbevolen!
Zie voor meer informatie: cmerk2026.eu of onze eigen website.

Veilige gemeente

Dat de kerk een plek is waar ieder mens veilig is, lijkt logisch. Toch heeft de geschiedenis laten zien dat dit geen vanzelfsprekendheid is. Als koepelorganisatie ondersteunt de ADS doopsgezinde gemeenten om alle vormen van onveiligheid tegen te gaan. Mocht u grensoverschrijdend gedrag of misbruik meemaken of waarnemen binnen onze gemeente dan kunt u hiervan melding doen bij het meldpunt van de ADS (zie voor meer info www.doopsgezinden.nl).
Ook kunt u een beroep doen op een professionele en onafhankelijke vertrouwenspersoon. Zij biedt een luisterend oor en kan met u vertrouwelijk van gedachten wisselen.
Deze vertrouwenspersoon, Monique Blaauw, is bereikbaar via blaauw.care.management@ziggo.nl en telefoon 06 1505 5307.

Redactie idA

Tijdens de maaltijd vooraf aan de kerkenraadsvergadering in januari was de redactie van idA te gast. Tijdens het gesprek werd van gedachten gewisseld over de inhoud, logistiek en digitale toegankelijkheid van ons gemeenteblad. Wist u dat idA ook digitaal is te lezen via onze website? Alle leden en vrienden ontvangen het blad automatisch en belangstellenden kunnen zich abonneren.

Plan ledenwerving

De afgelopen maanden heeft kerkenraadslid Bas Kniphorst onderzocht hoe mensen betrokken raken en lid worden van onze gemeente. Vanuit het verlangen om als gemeente voort te bestaan en het geloof te delen met eenieder die zoekende is, heeft Bas inzichtelijk gemaakt hoe we een nog meer verwelkomende gemeente kunnen zijn. Tijdens de kerkenraadsvergadering in januari hebben we verschillende actiepunten benoemd. Zo willen we onder meer het bereik van de gespreksgroepen vergroten en actiever omgaan met vrienden van de gemeente. Ook willen we een groepje leden of vrienden beter toerusten om het gesprek met nieuwe bezoekers te voeren en de communicatie onder de loep nemen. Heeft u een idee of wilt u hierbij betrokken zijn? *Neem dan contact op met Bas Kniphorst via bkniphorst@doopsgezindamsterdam.nl.*

Kerkenraadsetmaal Dopersduin

Op 15 en 16 januari verbleef de kerkenraad een etmaal in Dopersduin, met als doel elkaar beter te leren kennen, samen tijd te nemen voor bezinning en ons te verdiepen in liturgie. We spraken over de vier levensfuncties van de gemeente: vieren, leren, dienen en getuigen en over hoe deze in een dienst op zondag vorm krijgen. Aan de hand van een opstel van Nico ter Linden gingen we met elkaar in gesprek over geloven. Ook lieten we ons inspireren door de mooie omgeving en gaven we woorden aan onze gedachten door associatief te schrijven. Tijdens het etmaal is een stevig fundament gelegd om samen de gemeente te dienen. De kerkenraad dankt Henk Leegte en Liliane van der Steur voor hun leiding en begeleiding.

Gedicht van de maand

gekozen door Erik Waas

Hendrik Marsman (1899-1940)

Voorschrift

Trek de woestijn in,
laat de karavaan
de groene rijkdom der oasen,
u zij de dorre oceaan
van zand; goud en topazen
bewaart ge niet,
die zijn voor uw vriendin,
de koningin van Scheba;
de stierenvechter laat ge de arena,
de volkstribuun
het duizendvoudige gehuil
van de hyena's
die beurtlings 'kruist hem'
en 'hosannah' roepen;
gij gunt de boetprofeet
zijn sprinkhaan en zijn kemelshaar.
ontgin, waar niemand
vruchtbaarheid vermoedt,
elke woestijn heeft zijn wel;
geloof onafgebroken:
hier móet water zijn;
uw enige toeverlaat
zij het woord:
'o, bolwerk, o, citadel,
bekleed mij met
een nieuwe mantel,
laat het firmament
mijn huis zijn,
zorg, dat mij niemand kent.'
vraag elke dag
een witte keursteen
en het onbeperkt gezag
van een nieuwe naam.

Verzamelde gedichten (1941)

In Memoriam

Lodewijk Bernard van Nierop

Op 5 december jl is overleden br Lodewijk Bernard van Nierop, op de leeftijd van 86 jaar. Lodewijk van Nierop was geboren en getogen Amsterdammer, opgegroeid aan de Minervalaan in Zuid en afkomstig uit een Doopsgezind gezin. Zijn grootouders waren in de late 19-de eeuw als geassimileerde joden overgekomen naar onze Gemeente, en zijn moeder stamde uit een destijds bekende Amsterdamse Doopsgezinde familie. In zijn vroege jeugd overkwam hem iets zeer ingrijpends: toen hij nog maar een kind was van een jaar of zes, aan het eind van de oorlog, werd zijn vader (die zich bewoog in de kringen van het verzet) op het Minerva-plantsoen (daar waar nu het Hilton hotel staat) - terwijl deze met zijn zoontje Lodewijk en nog één van de andere kinderen in de kinderwagen een wandelingetje maakte - door de Duitsers opgepakt en gevangen gezet. De Duitsers lieten de kinderwagen met het kind er in en de geschrokken Lodewijk er naast gewoon staan op straat, en buren hebben ze later thuis gebracht. Niet lang daarna werd zijn vader gefusilleerd als represaillemaatregel voor de aanslag op Rauter. Dat gebeurde bij de voormalige kwekerij "Rozenoord" aan de Amstel, waar nu nog een klein gedenkteken staat voor de slachtoffers, onder de A10-brug (de Rozenoordbrug) over de Amstel, ongeveer naast begraafplaats Zorgvlied. Deze enorme ontwrichting van het gezin en alles wat daaruit voortvloeide heeft een blijvende invloed op Lodewijks persoonlijkheid en leven gehad. Moeder kon de gebeurtenissen moeilijk aan, en bracht de kinderen elders onder, maar er werd (zoals vaker in die jaren) niet over gesproken waarom dat was, en wat er was gebeurd. Zo dacht men toen: wat verander je aan een situatie door erover te praten? Dan haal je het verdriet alleen maar weer naar boven. Bovendien was er zoveel akeligs gebeurd in die jaren, en was het dus maar beter niet meer achterom te kijken, maar alleen maar vooruit. En wat had dat kind er nou helemaal van begrepen?

Lodewijk ging na zijn HBS-tijd eerst naar de luchtvaartschool in Haarlem en besloot toen om in Amsterdam economie te gaan studeren, aan de Gemeentelijke Universiteit (nu de UvA). Lodewijk was rustig en bescheiden, en trad niet zo snel op de voorgrond. Maar hij was ook moedig. Tijdens het beruchte incident tijdens de ontgroening van het Amsterdamse Studenten Corps in 1962, het "Dachautje spelen", waarbij de nuldejaars op de zolder van de studentensociëteit werden samengepakt en vernederd, is hij degene geweest die als 'groen' daar in zijn eentje tegen is opgestaan, op dat moment zelf. Het werd hem door de ouderejaars niet in dank afgenomen dat hij dit 'spel' verpestte, maar hij verdroeg de consequenties van zijn protest.

Zoals gebruikelijk in zijn familie deed hij belijdenis in onze Doopsgezinde Gemeente en werd gedoopt. Na zijn studie kon hij tot zijn vreugde aan het werk bij de KLM, en vestigde zich in Amstelveen, waar hij de rest van zijn leven gebleven is. Lodewijk van Nierop heeft zich altijd onvermoeibaar ingezet voor de samenleving op vele manieren, maar vooral in besturen en verenigingen: onopvallend, bescheiden, betrouwbaar en in stilte zoals dat paste bij zijn persoonlijkheid. Zo werd hij op enig moment ook voorzitter van de eerwaarde kerkenraad van onze Singelkerk, hoewel hij eigenlijk nooit in de kerk kwam, al was dat ook omdat hij in de weekends graag naar zijn buitenhuis in Groningen ging. Zijn spiritualiteit was vooral praktisch, en uitte zich in een levensstijl: eenvoudig, eerlijk, niet teveel woorden, en maar gewoon doen wat je hand vindt om te doen. De laatste jaren van zijn leven waren ook weer ingewikkeld, doordat de ziekte van Alzheimer steeds meer bezit nam van zijn geest. Zijn verlangen naar God werd toen weer meer uitgesproken, hoewel er helaas niet zoveel gesprek meer mogelijk was. Op zaterdag 13 december hebben we hem in kleine kring weggebracht naar Zorgvlied en ben ik voorgegaan in de afscheidsdienst, op die voor hem betekenis-volle plaats. We wensen zijn weduwe Pauline en de kinderen Marchien en Bernard en de hunnen alle kracht en sterkte toe dit verlies te dragen.

Moge de nagedachtenis aan Lodewijk Bernard van Nierop tot zegen zijn.

Ds Henk Leegte

Mary (Maartje Gezina) Vlaming

Mary Vlaming werd op 20 februari 1937 geboren in Breezand, gemeente Anna Paulowna (thans Hollands Kroon).
Haar ouders hadden een brandstoffenhandel. Zij waren Gereformeerd. Mary had een vijf jaar oudere broer.

Al op jonge leeftijd was ze ondernemend. Op zestienjarige leeftijd ging ze als au-pair naar Engeland. Bij terugkomst ging ze in Amsterdam de verpleegstersopleiding volgen in het Luthers Diaconessen Inrichting. Daarna werkte ze in ziekenhuizen in Amsterdam en Winterswijk, als kraamverpleegster, operatieverpleegster en waarnemend hoofd op de OK.
Inmiddels was ze in contact gekomen met de Doopsgezinden. Op 15 maart 1959 deed ze belijdenis en werd lid van de VDGA.

In 1965 trouwde ze met Martin van Ikelen. Dat huwelijk hield geen stand en ze scheidden van tafel en bed'. Vanaf 1974 woonde ze samen met Eugene Trautwein in een grachtenpand aan de Amstel.

Mary had een ruime belangstelling. Ze volgde de MULO, de Handelsavondschool en behaalde op 30-jarige leeftijd (1967) het staatsexamen Gymnasium A. Daarna begon ze de studie Theologie aan de Universiteit van Amsterdam, waar ze in 1973 haar kandidaatsexamen behaalde. Een jaar later behaalde zij de aantekeningen pedagogiek, didactiek, pedagogische psychologie en didactiek voor geestelijk leven en maatschappijleer.

Ze koos na haar kandidaatsexamen theologie niet voor de opleiding tot predikant maar voor het doctoraalexamen dat zij in 1986 behaalde, met als hoofdvak Wijsbegeerte en ethiek en als bijvakken Nieuwe Testament en Ziekenhuiswetenschap. Ze nam deel aan het Nieuwtestamentisch werkgezelschap PECH. Aan het eind van elk collegejaar kwam dat gezelschap bijeen bij haar thuis aan de Amstel; altijd weer een feestelijke bijeenkomst.

Tijdens haar studie reed ze een keer met de fiets door een diepe kuil. Het leek alsof alles goed was afgelopen, maar na enkele dagen had ze last van een oog. Ze bleek een netvliesloslating te hebben. 'Ik had natuurlijk, als verpleegster, meteen een arts moeten raadplegen'. Ze kon daarna alleen nog met een oog lezen; met het andere zag ze slechts licht.
Haar medestudenten hebben daar nooit iets van geweten.
De laatste tijd sprak zij er wel over bij de kringbijeenkomsten, waar over meer kwalen werd gepraat zoals kunstknieën en hartritmestoornissen.

Na haar kandidaatsexamen ging ze vanaf 1974 lesgeven aan de HBO-V verpleegstersopleiding in Leusden (ethiek en filosofie) en in Amsterdam (levensbeschouwelijke oriëntatie). Zij heeft veel van de wereld gezien. Zij had een huis in Zuid-Afrika en later een in zuidelijk Spanje bij de Portugese grens; een soort Hollandse kolonie, waar ze ook aan sociaal werk deed en lesgaf in yoga. Volgens haar neef gaf ze ook veel aan goede doelen.

In 1988 was het pand aan de Amstel voor Eugene niet meer comfortabel Mary kocht een appartement aan de Prinsengracht met twee verdiepingen, dat was verbouwd en waar een lift in was aangebracht. Eugene woonde boven en Mary op de verdieping eronder. Eugene overleed in 2007 op negentigjarige leeftijd.

Mary bleef 's winters naar Spanje gaan; 's zomers was ze in Amsterdam en dan kwam ze regelmatig in de Singelkerk en stond op het rooster voor het koffieschenken na de dienst.
Ze was zeer belezen en geïnteresseerd in politiek en cultuur.
In de winter bewaarden haar buren het Cultureel Supplement van de NRC voor haar. Thuisgekomen nam ze katernen nauwkeurig door en knipte interessante artikelen uit en bewaarde die zorgvuldig. In de kerk was er iemand die graag met haar over filosofie van gedachten wisselde, vooral over Levinas.

In de zomer van 2024 kreeg Mary in Spanje een herseninfarct. Ze besloot snel naar Nederland terug te gaan en haar appartement daar te verkopen. Ze vertrok met medeneming van wat dierbare spullen, die mee konden in het vliegtuig.
In het appartement aan de Prinsengracht kon ze de rest toch niet plaatsen. Ze herstelde tamelijk snel. In de kerk kwam ze ook weer regelmatig koffieschenken. Een jaar geleden was ze bij de bijeenkomst van leden die een doopjubileum hadden (voor haar 65 jaar). Op 12 december was ze – blijkt nu – voor het laatst bij de Bijbelkring.

Op 30 december 2025 is ze overleden aan een hartstilstand en op 3 januari 2026 in besloten kring gecremeerd.
De deelnemers aan de kring waren zeer geschrokken van haar plotselinge overlijden. Mary is 88 jaar geworden.
Moge haar nagedachtenis tot zegen zijn.

Mieke Krebber

In Memoriam

zr Elly Heikens-Boonstra

Op maandagochtend 19 januari is in het OLVG-Oost onze zuster Elly Heikens, Elly Boonstra (zoals ze zich meestal noemde met haar meisjesnaam) overleden in haar 90-ste levensjaar, in alle rust, zoals ze hoopte. Elly Boonstra was geboren in Harlingen, groeide op in een Doopsgezind gezin in Franeker waar haar vader een bakkerij en een winkel had.

Ze ging werken in de verpleging, deed belijdenis in de Doopsgezinde Gemeente van Franeker bij ds Toos Offerhaus op Palmzondag 1963, en trouwde in 1964 met Wolter Heikens, die vervolgens ook toetrad tot de Doopsgezinde Gemeente. Tot hun verdriet werden uit hun huwelijk geen kinderen geboren. Wolter en Elly waren een zeer hecht paar, en besloten om de grote hoeveelheid liefde die ze in zich hadden te schenken aan de mensen in deze wereld die het minder hadden dan zij. Zo zag Elly haar diepe geloofsvertrouwen ook: als een leven in vertrouwen voor Gods aangezicht, en vooral proberen in het dagelijks leven in de voetsporen van Jezus het leven vorm te geven. Met dogmatiek of geloofsleer, laat staan kerkelijk gezag had ze niets. Over ieder gezag was ze sowieso kritisch. En zo heeft ze geleefd, samen met Wolter.

Onvermoeibaar zette ze zich in voor mensen in nood, of dat nu vluchtelingen waren, of daklozen, of sekswerkers. En ze ging daarin ver, en deed beslist veel ‘meer dan het gewone’, mogen we denk ik zeggen. Ze haalde wel eens uitgeputte drugsverslaafde meisjes in huis (in het oude centrum van Amsterdam). Ze deed ze in bad en gaf ze eten, en stopte ze in een lekker bed. En verbaasde zich erover hoe enorm lang ze dan konden slapen, en dat raakte haar. Elly had altijd alleen maar kleingeld in haar portemonnee, om weg te geven als ze iemand tegenkwam die iets nodig had, geen grotere eenheden dat 10 Euro maximaal. Maar ze was daarbij niet naïef: als ze een nieuwe jas kocht (wat ze niet zo vaak deed, want waarom zou je, als je zelf al een jas hebt), dan naaide ze daar zelf altijd een geheime binnenzak waar ze dingen in deed waarvan ze echt niet wilde dat die eventueel gestolen of gerold zouden worden. Af en toe werd haar vertrouwen beschaamd (veel minder vaak dan je zou denken), maar daar trok ze zich niet zo veel van aan. “Het zijn maar spullen, het zijn maar dingen”.

Elly heeft zich in onze Gemeente jarenlang ingezet voor het Open Huis, en de Kerst-Kom-Er-In, en maakte noodpakketten met de Zusterkring in het Menno Simonszhuis omdat er altijd wel ergens op de wereld nood was, was geïnteresseerd in de dialoog met moslims, en was betrokken bij de contacten met de EBGA, de Surinaamse Evangelische Broedergemeente. Daarmee reisde ze naar Suriname. Ook reisde ze met wijlen collega ds Margreet Stubbe naar Polen om daar in de Weichseldelta Doopsgezinde begraafplaatsen op te knappen en te restaureren. Tot slot moet haar betrokkenheid bij haar buurt ook genoemd worden. Na eerst vele jaren in Amsterdam-Noord gewoond te hebben, en vooral gericht te zijn geweest op het kerkje aan het Meerpad, verhuisde ze naar het oude centrum van Amsterdam, uiteindelijk naar het Zuiderkerkhof. Ze was een spil in dat buurtje rond het plein naast de Zuiderkerk, waar vrij veel mensen uit sociaal zwakkere groepen uit de samenleving zich ophouden en ook wonen. Maar die bekommerden zich ook zeer om haar, zeker toen ze oud werd en helemaal in de laatste periode toen ze steeds zwakker werd.

Op maandag 26 januari hebben we in haar geliefde Singelkerk de afscheidsdienst gehouden.

Moge de nagedachtenis aan zr Elisabeth Petronella (Elly) Heikens-Boonstra tot zegen zijn.

Ds Henk Leegte

Toelichting bij de Agenda

1 februari, 16.00 – 17.00 uur
De Singelkerkconcertserie 2026

De Singelkerkconcertserie 2026 start 1 februari met Jeroen Koopman en mannenkoor The Gents.
Programma – *And so the sound continues*
In *And so the sound continues* brengen The Gents een veelzijdig en persoonlijk programma met muzikale hoogtepunten uit hun 25-jarig bestaan. Klassieke koorfavorieten van onder anderen Byrd, Weelkes, Parsons en Poulenc klinken naast eigentijdse werken van Whitacre, Mäelör en Strootman. Ook is er ruimte voor ontroerende liederen in het Nederlands en swingende spirituals en poparrangementen, zoals *Dansen aan zee, Deep River* en *And so it goes*.

---

19 februari, 12.00 – 13.15 uur
Beleef een bijzondere middag in de Singelkerk!

Rondleiding
Om 12.00 uur neemt onze koster Bob u mee voor een rondleiding door de prachtige Singelkerk. Tijdens de rondleiding vertelt hij over de rijke geschiedenis van de Singelkerk en de doopsgezinde gemeenschap in Amsterdam.
Aansluitend verzorgen David Harris (hobo) en Gerard van Zeijl (orgel) een muzikaal recital. Het concert duurt ongeveer 45 minuten, van 12.30 tot 13.15 uur.
Toegang is vrij!
Programma:
F. Veracini (1690-1768) Sonata Prima Largo e nobile – Allegro – Largo – Allegro
J.S. Bach (1685-1750) Sinfonía from BWV 12
R. Keiser (1674-1739) Weicht, ihr Schätze dieser Erde
A. Vivaldi (1678- 1741) Sonata C dur RV 48 Affecttuoso – Allegro assai -Larghetto – Allegro
M. Mussorgsky (1839-1881) Eine Träne (op.70 nr 18)
E. Satie(1866-1925) Gymnopédie 3
J.E. Galliard (1680 – 1749) Sonata 1 (op. 1)
Largo – Allegro – Largo – Allegro

---

28 februari, 16.30 uur
Epische filmmuziek van John Williams

Star Wars, Harry Potter, Jurassic Park – live in een unieke ruimte met orgel, piano en slagwerk.

Needle Drop is een filmmuziekconcert dat de transformerende kracht van klank en beeld verkent. Met de iconische muziek van John Williams worden luisteraars uitgenodigd om te ervaren hoe muziek cinema vormgeeft, en hoe film ons luisteren naar muziek verandert.
Net als het neerkomen van de naald op een vinylplaat, roepen deze direct herkenbare thema's de verbeelding op en brengen ze persoonlijke herinneringen en emoties tot leven. Niet uitgevoerd door een traditioneel orkest, maar door de karakteristieke kleuren van orgel, piano en percussie, biedt dit concert een frisse en dynamische klankwereld.
Programma
– The Flight to Neverland uit Hook
– Highlights from Jurassic Park
– Hedwig's Theme uit Harry Potter and the Sorcerer's Stone
– Harry's Wondrous World uit Harry Potter and the Sorcerer's Stone
– Theme uit Schindler's List
– Hymn to the Fallen uit Saving Private Ryan
– Star Wars Suite (Main Titel – Princess Leia's Theme – The Imperial March – Yoda's Theme – Throne Room & End Title)

Musici
– Jeroen Koopman orgel
– Herman Lai piano/muziek arrangement
– Pieter Mark Kamminga pauken
– Koen Slootmans slagwerk

Productieteam
– van Lai Production
– Velika Hung evenementen manager
– I-Chun Chou visueel ontwerper

Sponsor
– Gemeente Amsterdam
Samenwerkingspartner Doopsgezind Amsterdam

Meld je nu aan en betaal na het concert wat je wilt. We werken met een model op basis van vertrouwen: hoe meer mensen komen, hoe lager de bijdrage per persoon kan zijn. Zo willen we cultuur voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk maken.

Plaats reserveren en donatie via de website van Needle Drop.

Agenda

Het team

Essemie van Dunné
voorganger, jongeren- en opbouwwerker in Noord
t 06 48 35 07 25
e.vandunne@
doopsgezindamsterdam.nl

Joke van der Heide
jongerenwerk
t 06 17 96 43 71
j.vanderheide@
doopsgezindamsterdam.nl

Henk Leegte
predikant
t 06 45 62 62 70
h.leegte@
doopsgezindamsterdam.nl

Ewoud Roos
predikant
t 06 34 11 50 00
e.roos@
doopsgezindamsterdam.nl

Liliane van der Steur
jeugdwerker
t 06 21 39 75 44
l.vandersteur@
doopsgezindamsterdam.nl

Februari

• **zo 1 febr**	Singelkerkconcert	Singelkerk	16 – 17 uur
• **di 3 febr**	Bespiegelaars; E. van Dunné	Singelkerk	13.30 uur
• **za 7 febr**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **za 14 febr**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **di 17 febr**	Einde der tijden; M. Krebber	Singelkerk	14.30 uur
• **do 19 febr**	Rondleiding en recital	Singelkerk	12 – 13.15 uur
• **do 20 febr**	Bijbelaars; H. Leegte	Singelkerk	11.00 uur
• **za 28 febr**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **za 28 febr**	Epische filmmuziek van John Williams, **live: Needle Drop**: orgel, piano en slagwerk	Singelkerk	16.30 uur
• **za 7 maart**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur

Collectebestemmingen Februari

1 februari – Harriët Tubmanhuis in Zuidoost

Het Harriet Tubman Huis (HTH) biedt in Amsterdam Zuid-Oost tijdelijke opvang en begeleiding aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen. De bewoners verblijven bij HTH gedurende hun procedure voor een verblijfsvergunning, wanneer verblijf in een asielzoekerscentrum niet wenselijk of mogelijk is vanwege de juridische situatie. HTH richt zich op het bevorderen van zelfredzaamheid en onderlinge empowerment van de vrouwen. De stichting financiert haar basiskosten volledig via giften en donaties van fondsen en particuliere donateurs, waarvoor zij haar dank uitspreekt.
NL10 INGB 0008 3306 85
t.n.v. Harriet Tubman Huis

8 februari – ADS-collecte

In alle Doopsgezinde gemeenten wordt gecollecteerd voor een doel, door de ADS bepaald.

15 februari – Vereniging Paardrijden Gehandicapten Amsterdam

PWA (Prins Willem-Alexander) Manege is de plek waar de Vereniging Paardrijden Gehandicapten haar activiteiten organiseert. De manege is gevestigd aan de Loosdrechtdreef 9, 1108 AZ Amsterdam Zuid Oost.
NL88 INGB 0005 0720 21
t.n.v. Prins Willem Alexander Manege

22 februari – 'Uit het krijt'

Het project 'Uit het Krijt' helpt kwetsbare mensen met een beperkte schuld (maximaal € 5.000) om hun schulden snel en eenvoudig af te lossen. Vaak komen zij niet in aanmerking voor reguliere schuldhulptrajecten, die bovendien drie jaar duren. Omdat ze niet kunnen betalen of aflossen, groeien deze kleine schulden juist snel door boetes en deurwaarderskosten. Als aan bepaalde voorwaarden is voldaan, lost 'Uit het Krijt' de schulden binnen vier weken af. Daarna worden er duidelijke afspraken gemaakt en krijgen de deelnemers begeleiding, zodat ze niet opnieuw in de schulden raken. Zo krijgen mensen snel weer grip op hun leven.
NL79 TRIO 0379 3155 64
t.n.v. de regenboog groep ovv 'Uit het Krijt'

1 maart – Stay Tuned

Deze Stichting zet zich in voor een levendige toekomst van de orgelcultuur, gedragen door jonge, enthousiaste organisten. We streven ernaar om waardevol monumentaal erfgoed niet alleen te behouden, maar ook daadwerkelijk in gebruik te houden: orgels moeten op de middellange en lange termijn goed bespeeld worden door zowel professionele organisten als getalenteerde amateurs. Daarnaast willen we de vergrijzing van het orgelconcertpubliek tegengaan door jongeren te inspireren en streven we naar talentontwikkeling onder jonge- en tienerorganisten.
NL57 TRIO 0320 2048 39 t.n.v. Arjan Schippers.

Als u niet in de dienst aanwezig kon zijn en toch iets wilt bijdragen aan het project kunt u dat via het aangegeven bankrekeningnummer doen of via de Givt-app.

Kopij voor het volgende nummer vóór **11 februari 2026** sturen aan Mieke Krebber
Mail: m.krebber@chello.nl
Adres: Dulcie Septemberpad 73, 1093 NK Amsterdam
(telefoon 020-6731926).

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten of niet op te nemen.

Secretariaat en administratie
Singel 452
1017 AW Amsterdam
kerk (020) 623 45 88
kosterij@doopsgezindamsterdam.nl
secretariaat (020) 624 65 73
secretaris@doopsgezindamsterdam.nl
boekhouding (020) 627 70 72
gironummer
NL11INGB0000141442 (VDGA)
website:
www.doopsgezindamsterdam.nl
website van de ADS: www.ads.nl

COLOFON

idA, in dit Amsterdam
Maandblad voor geloof
en gemeenteleven van
Doopsgezind Amsterdam.

Redactie
Sjoukje Halbertsma
Joke van der Heide
Thijs van Hoogstraten
Karen Lammers
Peter ter Veer
Wim de Vries Lentsch
Mieke Krebber (eindredacteur)

Ontwerp en realisatie
Ontwerpgroep Lâle, www.lale.nl
(033) 462 46 93

Verzending idA via het secretariaat:
e-mail: secretaris@
doopsgezindamsterdam.nl

Amsterdam Centrum **Singelkerk** – Singel 452 – t (020) 623 45 88
Amsterdam Noord **Meerpad** – Meerpad 9 – t 06 53 77 06 01

KERKDIENSTEN FEBRUARI 2026

	Singelkerk Centrum 10.30 uur	Meerpad Noord 10.15 uur	Collectebestemming
1 februari	ds H. Leegte	E.M.L. van Dunné	**Harriët Tubmanhuis** ***NL10 INGB 0008330685*** t.n.v. Harriet Tubman Huis Amsterdam
8 februari	ds J. van Aller* Multilingual service 11.30 uur		Gemeenschappelijk ADS doel Second Sunday
15 februari	E.M.L. van Dunné	ds H. Leegte	**Vereniging Paardrijden Gehandicapten A'dam** ***NL88 INGB 0005072021*** t.n.v. Prins Willem Alexander Manege
22 februari	ds I. Speckmann		**'Uit het krijt'** ***NL79 TRIO 0379 3155 64*** *t.n.v. Regenbooggroep t.b.v. 'Uit het Krijt'*
1 maart	ds J. van Aller	nog niet bekend	**Stay Tuned** ***NL57 TRIO 0320 2048 39*** t.n.v. Arjan Schippers

* *Kom -in-de-kring en Kinderkerk.*
Als er dienst is aan het Meerpad is er ook kinderdienst.